

RECORD DE XAVIER VILANOVA I MONTIU

pel doctor

MODEST CASANOVAS

Ex-Professor Ajudant de Dermatologia a la
Facultat de Medicina de Barcelona

La SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA en el curs de la sessió ordinària celebrada el dia 22 de juny de 1965, sota la presidència del doctor J. ALSINA i BOFILL, honorà la memòria del Professor XAVIER VILANOVA i MONTIU, Catedràtic de Dermatologia i Venereologia de la Universitat de Barcelona, amb un parlament del doctor MODEST CASANOVAS

Em correspon avui el trist deure de rememorar el qui fou un amic i un mestre insuperable per als dermatòlegs barcelonins, el professor Xavier Vilanova.

La seva desaparició, que a tots nosaltres va agafar d'improvís, ha constituït una pèrdua que per molts conceptes serà, si no irreparable, almenys difícil de reemplaçar.

El professor Xavier Vilanova, nascut a Barcelona l'any 1902, fill d'un destacat dermatòleg, va fer els estudis a la Facultat de Medicina d'aquesta ciutat, i els acabà el 1923. Obtingué seguidament el títol de Doctor a la Universitat de Madrid amb una tesi sobre l'acetat de tali en el tractament de les tines del cap.

Durant un quant temps treballà a la clínica dermatològica de la Facultat de Medicina en el servei del professor Peyrí, però la seva col·laboració va ésser breu, car realitzà aleshores una tasca d'autoformació, però amb freqüents sortides a l'estranger, especialment a França. Recordem que en aquella època l'Escola Francesa de Dermatologia era una de les capdavanteres en aquesta branca de la Medicina.

Interessat especialment en l'estudi de la histopatologia cutània, que fou sempre un dels aspectes de la dermatologia que l'ocupà amb més entusiasme, va mantenir constantment un contacte amb l'Escola Dermatològica d'Estrasburg i concretament amb el seu conegut director, el professor Pautrier.

Però, bé que sempre sentí una especial afinitat per la dermatologia francesa, no deixà de fer en el transcurs de la seva vida freqüents viatges científics amb l'objecte de mantenir relació amb les clíniques dermatològiques més importants d'Europa i d'Amèrica.

La vida professoral del doctor Vilanova començà el 1942, que, després d'unes brillants oposicions, obtingué la càtedra de Dermatologia i Venerologia de la Facultat de Medicina de Valladolid. Passà per trasllat a la de València el 1944, i finalment a la de Barcelona el 1948.

En organitzar-se, el 1952, les Escoles Professionals adjuntes a les càtedres de Dermatologia, n'és nomenat Director a la Facultat de Medicina de la nostra ciutat.

La seva labor d'investigador és motiu perquè sigui designat com a expert de la Secció de Venereologia i Treponematosi de l'Organització Mundial de la Salut de les Nacions Unides.

Com a membre fundacional del Col·legi Ibero-Llatí-Americà de Dermatologia, va ésser nomenat vice-president del Congrés que el dit Col·legi organitzà a Lisboa i Coïmbra el 1959. Més endavant és nomenat President d'Honor d'aquesta mateixa entitat, i l'any 1963 en fou elegit president efectiu.

Darrerament havia estat portat a la Presidència de l'Acadèmia Espanyola de Dermatologia a Madrid, de la qual ja era President d'Honor, així com també ho era de la Secció Valenciana. Quant a la Secció Catalana, hi figurava ja com a President d'Honor i efectiu.

Foren nombrosos els honors que li havien estat conferits. Membre de les Reials Acadèmies de Medicina de Barcelona i de València (els anys 1950 i 1944, respectivament) i Membre corresponsal estranger de l'Acadèmia Nacional de Medicina de França. Aquesta mateixa nació li havia atorgat el títol d'*Officier de l'Ordre de la Santé Publique*.

Fou així mateix Membre d'Honor de les Societats Dermatològiques francesa, anglesa, alemanya, argentina, brasilera, mexicana, uruguiaia i veneçolana, així com també Membre Corresponsal de l'*American Medical Association* nord-americana.

Amb motiu de l'XI^è Congrés de Dermatòlegs i Sifiliògrafs de llengua francesa que tingué lloc el 1956 a Lausana, en fou nomenat vice-president.

Són nombroses les revistes en què figurà dins el Consell de Redacció. En organitzar-se les revistes del grup Excepta Mèdica fou designat per a encarregar-se de la Secció de Dermatologia a Espanya.

Darrerament havia intervingut de manera importantíssima en la publicació de la «Revista de Dermatologia Ibero-Latino-Americana» i en la d'Actes Dermosifiliogràfiques de l'Acadèmia Espanyola de Dermatologia, a la qual havia aportat una important col·laboració catalana.

És extraordinària la labor d'estudi i de treballs publicats per ell i amb la col·laboració dels components de la seva escola de la Clínica Universitària de Barcelona. En fer-se càrrec de la càtedra, el professor Vilanova hi organitzà de nou totes les seccions i els laboratoris indispensables en una clínica dermatològica moderna: Anàlisis clíniques, amb subseccions especialitzades en Serologia, Histopatologia cutània i Micologia; departaments d'Al·lèrgia cutània, Terapèutica física i Cirurgia cutània, així com també una important biblioteca amb una perfecta organització de fitxers. D'aquesta manera la investigació realitzada a la càtedra i les publicacions seves eren sempre una labor d'equip, bé que sota la seva direcció constant.

Prescindint dels nombrosos casos clínics interessants que foren motiu de publicacions, així com també dels estudis de comprovació de noves tècniques de tractament (recordem solament que fou un dels més entusiastes defensors del tractament de la lues amb penicil·lina, actualment ja totalment acceptat, però aleshores encara discutit, i també un dels primers al nostre país a fer ús de la griseofulvina en el tractament de les dermatofíties, etc.), ens cal mencionar la importància de les publicacions que feien referència a alguns temes que atreïen especialment el seu interès: les leishmaniosis cutànies, el grup de les malalties ampuhoses, la lepra, l'eritematodes, els sarcomes cutanis, les porfiries i les hematodèrmies. Hem de fer referència com a estudis originals als realitzats sobre les vasculitis nodulars, una forma clínica de les quals porta el seu nom, la hipodermatitis nodular emigrant. També foren motiu important d'investigació les aftosis, remarcant les seves manifestacions clíniques tan diverses, entre elles també la producció de vasculitis nodulars. Tingué sempre molt d'interès en les investigacions micològiques, i havia publicat treballs sobre estadística de les micosis al nostre país i sobre estudis de fungistàtics; és especialment destacat el referent a les onicomicosis experimentals i l'estudi de les reaccions cutànies als extrems de dermatòfits i de blastomicets. Recordem també el seu interès per les proves epicutànies en el diagnòstic de les dermitis de contacte, l'estudi dels epitelïomes cutanis, i darrerament les investigacions sobre citologia seguint les orientacions iniciades per Tzanck.

Quant a investigacions terapèutiques originals cal mencionar l'aplicació del podofilí i de la podofilotoxina en el tractament de les dermatosis inflamatòries, l'ús del cobalt en el tractament d'algunes dermatosis, especialment la psoriasi, i l'administració de les vacunes antigens en les aftosis.

Com a científic ressaltaven en ell la seva laboriositat i la seva consagració, pot dir-se completa, a la Dermatologia, interrompuda només de tard en tard per les seves afeccions cinegètiques; tots tenim present el seu entusiasme pels viatges que amb aquest objecte féu a l'Àfrica de tant en tant.

Eren d'admirar el rigor amb què empenia tota recerca, l'estudi aprofundit que feia de cada malalt, l'esperit crític amb què eren judicades les dades obtingudes, i sobretot el fet de no deixar-se emportar per corrents de pensaments no prou controlats, tot i mantenir sempre l'esperit obert a tota innovació que prometés realment quelcom de positiu.

Però en la seva personalitat no solament destacava la faceta de científic, sinó també, com he dit, la d'organitzador i també molt particularment aquell aspecte en què, com a capdavanter d'un grup d'especialistes, ha sabut fer conèixer i fer valer tant a la resta d'Espanya com arreu del món el treball realitzat a la seva Escola de Dermatologia.

Aquesta és a grans trets la labor realitzada pel professor Vilanova i que indubtablement hauria continuat donant els seus fruits, si una malaltia implacable no ens l'hagués arrabassat.

Preguem que la SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA s'associï com faig jo, al dolor que en aquests moments plana sobre la família del plorat Professor i sobre tots els dermatòlegs que amb ell han treballat.